La vida de Brian, o com va nàixer el negacionisme educatiu

written by Albano de Alonso | 23 de December de 2022

Com per Nadal, cada cert temps assistim a l'adveniment d'un messies o grup de profetes salvadors de la humanitat que vénen, en aquest cas amb la seua infanteria mediàtica, a oferir… solucions?, als problemes de la nostra quotidianitat escolar i, de passada, busquen reconeixement per esdevenir interlocutors imprescindibles gràcies a l'expansió del discurs entre una part de la comunitat educativa.

Recentment, al debat educatiu han eixit a la palestra, a través d'un article periodístic, algunes analogies amb els treballs del grup de còmics britànics Monty Python. Aquesta ramificació reverdida del negacionisme educatiu em recorda molt, en concret, a diverses parts de *La vida de Brian*, film no exempt de polèmica en la seua estrena. El pregó permanent dels detractors dels avanços en educació i les propostes d'una escola fonamentada sobre les bases de la participació democràtica, la inclusió i les investigacions pedagògiques que irrompen amb resultats d'èxit des de fa dècades, recorda l'escena dels profetes predicant, a la pel·lícula esmentada: "I, en veritat us dic, que hi haurà rumors que les coses van malament. I es produirà una gran confusió entre la gent", exclama el més hilarant, en un

dels moments més coneguts del film.

Al sistema educatiu assistim des de fa dècades al naixement d'un discurs centrat en aquesta mena de profetisme, que inculca inseguretat a la població sobre els efectes de les suposadament pernicioses aportacions de les Ciències de l'Educació i la comunitat científica internacional, o a través de missatges apocalíptics sobre l'eclosió d'una escola "en ruïnes" on l'alumnat veu descendir any rere any el nivell. Aquest derrotisme permanent sacseja l'opinió pública per a conduir-la a l'enaltiment del relat escolar negacionista, basat en la idea que hi ha una mena de conspiració –sí, quant recorda això aquella pel·lícula protagonitzada per Mel Gibson, on la NASA és ara l'ONU, la UNESCO o l'OCDE–, i els avanços en matèria de drets humans o el reconeixement de la diversitat durant les darreres dècades són quasi una aliança orquestrada per torpedinar el treball dels professionals educatius, despullats de la seua llibertat de càtedra i del model d'autoritat quasi policial del passat.

El fum d'aquest *terraplanisme* escolar, per sort, no es percep a molts claustres, sinó que s'expandeix en xarxes i alguns mitjans. Sí que és cert que l'autocomplaença d'aquest discurs derrotista -que contemplen estupefactes totes aquelles persones que entenem l'educació com a pilar per al desenvolupament- esperona el neguit docent en diversos canals, encara que amb prou feines cale als col·lectius a peu d'aula: a la vida real estan més preocupats perquè els seus equips directius i, sobretot, l'administració, els aporten solucions als seus problemes quotidians.

Tot i això, el negacionisme educatiu segueix ací, *creixent*. Es recolza, com el relat d'aquells altres profetes que neguen el canvi climàtic o dels que van rebutjar les

màscares, en una visió polemitzant de l'educació, sustentada al daltabaix de cada racó de l'ensenyament a causa dels poders econòmics dominants (els mateixos que ens porten a abarrotar els carrers en aquestes èpoques nadalenques per a donar compte dels efectes exacerbats del capitalisme). No obstant això, una cosa és evidenciar amb clara postura crítica les conseqüències del model neoliberal en l'educació –preocupant en tots els seus porus– i una altra de molt diferent és enderrocar qualsevol intent d'avanç social en nom de la bandera d'un suposat progressisme buit que no toca a la porta de l'administració amb propostes concretes per a demanar les millores, davant del desmantellament continu de l'escola pública.

Un presumpte atac al coneixement

Darrere del teló d'unes tesis recolzades en la idea que l'educació emocional és una dictadura empresarial i que els congressos i cursos docents més demandats són un *negociet* d'amics, es tanca una preocupant cortina de resignació per poder continuar predicant al buit sobre els postulats d'un presumpte atac al coneixement, sobre la qual s'amaga una necessitat imperiosa de no formar-se en els requeriments de l'escola actual, com sí que fan altres professionals en els seus treballs. Es prefereix perpetuar, així, el model acadèmic segregador i seleccionador en què vam créixer (no per al docent, per al qual la seua diversitat sí que és un valor), aquest mateix en què ens van donar classe quan érem joves.

Perquè, és clar, la formació per al professorat és i ha de ser un magatzem de coneixements, com ho és per a l'alumnat, per la qual cosa les seues ponències en fòrums homogeneïtzants perquè cadascú "parle del seu llibre" i critique el presumpte adoctrinament escolar actual que pretén incorporar valors democràtics i ciutadans als

currículums, sí que són vàlides. De la mateixa manera, la cultura col·laborativa del professorat, la docència compartida, l'observació de bones pràctiques i el rol del formador com a acompanyant en models dialògics i interactius, no són acceptats, ja que vulneren el saber del qual l'expert és el propietari.

Dit d'una altra manera: en orris tots els marcs de formació i cooperació didàctica posats en pràctica en moltes instàncies amb evidències d'èxit. La posició jeràrquica de les profecies *terraplanistes* apedreguen, com en aquella escena de la lapidació a la pel·lícula dels Monty Python, els "blasfems acadèmics" que s'uneixen per difondre actuacions ben acollides en contextos dispars o repensar les estructures organitzatives escolars tradicionals a partir de les investigacions en pedagogia.I així anem, esperant l'arribada d'un altre nou messies que torne a posar en perill en el seu discurs les polítiques educatives per a la inclusió, les propostes formatives professionals plantejades com a xarxes cooperatives o els intents d'universalitzar l'èxit escolar. Molts preferim esquivar els cops i destinar la nostra energia a unir-nos als docents del carrer que no llancen la tovallola davant la normalització del suspens, el baix rendiment associat a condicionants vitals i el llast dels estigmes que persegueixen la nostra educació pública per la deixadesa política. I sempre seguirem esquivant aquest granís sol, mentre contemplem com des del negacionisme messiànic es toca el llaüt de la angoixa, o com s'entona per part d'altres el també perillós conformisme equidistant de l'*Always Look on the Bright Side of Life*, cançó del tancament de *La vida de Brian*, mentre els que sempre han quedat fora segueixen esperant poder veure una altra pel·lícula i comptar un altre final.

[Imatge: 123RF]